

การจัดการความรู้เพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้านไทย

ภาคกลาง

KNOWLEDGE MANAGEMENT FOR CONTINUITY OF NATIVE BOAT CULTURE CENTRAL THAILAND

จิรัฏฐ์ เหมือนวิหาร

สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์หลักของเรื่องการจัดการความรู้เพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้านไทยภาคกลาง คือ การนำบทบาทของการจัดการความรู้ ในการฟื้นฟูวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้าน ซึ่งอยู่ในกระบวนการที่สูญหายไป เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพเป็นหลัก (Qualitative research) โดยการสัมภาษณ์และมีการผสมผสานรูปแบบของการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) วิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical research) ผลการวิจัยพบว่า

- 1) กระบวนการแสวงหาความรู้มีผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้าน
- 2) สังคมวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้านมีผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้าน
- 3) การเผยแพร่ความรู้มีผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้าน
- 4) การใช้ความรู้เรื่องเรือพื้นบ้านมีผลการสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้าน และยังมีสังคมที่ใช้เรือพื้นบ้านอยู่จริงในปัจจุบัน

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ

- 1) กระบวนการจัดการความรู้ควรมี 6 ขั้นตอน คือ การแสวงหาความรู้, การสร้างความรู้, การเผยแพร่ความรู้, การใช้ความรู้, การเก็บรักษาความรู้ และการประเมินผลความรู้
- 2) ควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในภูมิภาคไทยภาคกลางโดยนำเรือพื้นบ้านมาใช้เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, กระบวนการแสวงหาความรู้, การสร้างความรู้, การเผยแพร่ความรู้, การเก็บรักษาความรู้

Abstract

The main objective of the thesis entitled, Knowledge Management for Continuity of Native Boat Culture in Central Thailand, is to investigate the roles played by knowledge management to revive Thai native boat culture which is in the process of declining in central Thailand using qualitative

research method broadly and historical study in specific, The research findings confirms the working hypotheses that:

- 1) There exist native boat building in the region;
- 2) There exist native boat using society and culture in the region;
- 3) The distribution of knowledge management processes in reviving the boat utilization culture
- 4) There exist at the juncture the actual utilization of boat culture in the region.

The thesis then ended with many interesting recommendations as to how to make best uses of the research findings. It is suggested that

- 1) the process of knowledge management should contain of 6 steps : searching, creation, distribution, knowledge usage, conservation, and evaluating knowledge illustrated by a model and
- 2) to assist the knowledge management process in the continuation of native boat culture, it is recommended to promote tourist activities utilizing native boats.

Keywords: knowledge management, process of knowledge, creation, distribution, preservation

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการความรู้เพื่อการสืบ ทอด วัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้านไทยภาคกลางเป็น อย่างไร การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับ การใช้เรือพื้นบ้านว่ามีอะไรบ้าง แล้วนำความรู้ ในเรื่องการจัดการนี้ไปใช้ประโยชน์เกี่ยวกับเรื่อง เรือพื้นบ้านได้อย่างไร เรือเป็นยานพาหนะที่ใช้สัญจร ไปมาในแม่น้ำในปัจจุบันเรือพื้นบ้านกำลังสูญหายไป

เรือชุดทำด้วยวิธีชุดใช้ไม้ทั้งต้น และเรือต่อ ใช้ไม้กระดานนำมาประกอบต่อกันเข้าเป็นรูปเรือใน รูปลักษณะต่างๆ ของการใช้งาน [1] การจัดการ ความรู้ในเรื่องเรือไม่ได้หมายถึงเฉพาะการจัดการ ความรู้เรื่องเรืออย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังหมายถึง การจัดการอย่างอื่น ๆ ได้หลายอย่าง เช่น การจัดการ ทางด้านการศึกษา การจัดการทางด้านวิศวกรรม

ปัจจุบันงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรือพื้นบ้าน มีผู้ศึกษาไว้น้อยมาก เนื่องจากการพัฒนาของเมือง

มีความเจริญด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี อย่างรวดเร็ว ความเจริญดังกล่าวส่งผลกระทบต่อพื้นที่ที่มีการดำเนินกิจกรรมทางเรือ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมการใช้เรือ หากมองในเรื่องของการใช้เรือพื้นบ้านไม่ว่าจะเป็น เรือพื้นบ้านภาคใดก็ตามของประเทศไทยก็มีความ สำคัญเช่นกัน ความสำคัญนั้นคือวัฒนธรรม การใช้ เรือและศิลปะการต่อเรือพื้นบ้าน ซึ่งในอดีตเรือพื้น บ้านเคยมีบทบาทความสำคัญกับวิถีชีวิตของผู้ที่ อาศัยอยู่ตามแม่น้ำลำคลอง โดยใช้เรือเป็นพาหนะ ในการเดินทาง และในปัจจุบันเรือพื้นบ้านได้ถูกลด บทบาทลงเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าด้าน คมนาคม มีการสร้างถนนและนำรถยนต์มาใช้แทน เรือมากขึ้น [2] ดังนั้นความรู้ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม การใช้เรือจึงค่อยๆ เลือนหายไป ผู้วิจัยเห็นว่าถ้า การที่จะสืบสานวัฒนธรรมการใช้เรือและความรู้ เรื่องเรือพื้นบ้านให้คงอยู่อย่างยั่งยืนนั้นจะต้องมีการ บริหารจัดการในเรื่องการถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวกับ

เรืออย่างเป็นระบบ โดยชุมชนนั้นต้องแก้ปัญหาด้วยการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับเรื่องเรือพื้นบ้านหรือประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ในชุมชนนั้นให้เขาได้รับรู้และเกิดความรู้สึกต้องการจะอนุรักษ์เอาไว้โดยมีภาครัฐในท้องถิ่นและเอกชนเป็นผู้สนับสนุนจึงจะทำให้เกิดความคงอยู่ได้ของเรือ ข้อดีของปัญหาของเรือ ทำให้ชุมชนนั้นมีรายได้จากการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำมีความเจริญมากขึ้น ทำให้ชุมชนเกิดจิตสำนึกในการดูแลรักษาแม่น้ำ เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีการใช้เรือ เกิดความรักความสามัคคีในชุมชน [3] ในปัจจุบันถ้ามีการใช้เรือเพิ่มมากขึ้นก็จะเป็นการช่วยลดมลภาวะสิ่งแวดล้อมลดค่าใช้จ่ายในเรื่องน้ำมัน สร้างเอกลักษณ์ในการใช้เรือเฉพาะชุมชนริมน้ำท้องถิ่นของตนเอง เป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมการแข่งขันเรือพื้นบ้าน และการขับร้องเห่เรือ ข้อเสีย ทำให้วัฒนธรรมการใช้เรือสูญหายไป เยาวชนรุ่นหลังไม่ทราบภูมิปัญญาของบรรพบุรุษซึ่งเคยใช้เรือมาก่อน ชุมชนชาวอาชีพและรายได้ เกิดการอพยพแรงงานของท้องถิ่น การจัดการความรู้มีประโยชน์ คือ ป้องกันความรู้สูญหายเกี่ยวกับเรื่องการใช้เรือ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเรือและนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นการแบ่งปันความรู้จากผู้ที่ไม่เคยรู้เรื่องเกี่ยวกับเรือก็ได้รับรู้ วิชาความรู้และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในเรื่องการต่อเรือที่สืบสานกันมาเป็นเรื่องที่ชุมชนและเยาวชนควรจะรักและหวงแหนเพื่อเป็นมรดกสืบทอดต่อไป

ดังนั้น เรือชุดและเรือต่อพื้นบ้านถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาของคนพื้นบ้าน เนื่องจากวัสดุที่ใช้ในการต่อเรือเป็นวัสดุมาจากธรรมชาติ และลักษณะรูปแบบของเรือที่ใช้งานจะคำนึงถึงสภาพแวดล้อม

และวัฒนธรรมในท้องถิ่น แต่วัฒนธรรมดังกล่าวก็อาจจะเลื่อนหายไปกับสังคมที่มีการพัฒนาทางวัตถุและเทคโนโลยี ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีบางส่วนทำให้เกิดปัญหาสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนั้น หากมองในเรื่องของเรือพื้นบ้านไม่ว่าจะเป็นเรือพื้นบ้านภาคใดก็ตามมีความสำคัญเช่นกัน ความสำคัญนั้นเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้าน ซึ่งในอดีตเรือพื้นบ้านเคยมีบทบาทความสำคัญกับวิถีชีวิตของผู้ที่อาศัยอยู่ตามแม่น้ำลำคลองโดยใช้เรือเป็นพาหนะในการเดินทาง และในปัจจุบันเรือพื้นบ้านได้ถูกลดบทบาทลงจากความเจริญก้าวหน้าด้านคมนาคม มีการสร้างถนนและนำรถยนต์มาใช้แทนเรือมากขึ้น ดังนั้น วัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้านจึงลดน้อยลง การถ่ายทอดเทคนิค ศิลปะและวัฒนธรรมการต่อเรือก็สูญหายไปเช่นกัน ผู้วิจัยเห็นว่า การที่จะให้สืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้านให้คงอยู่อย่างยั่งยืนนั้น จะต้องมีการบูรณาการทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนอย่างจริงจังกับเรือพื้นบ้าน [1]

ภาพที่ 1 แสดงวิถีชีวิตในอดีต คลองบางลำภู กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2475

ภาพที่ 2 แสดงความเจริญด้านเทคโนโลยีโดยรถเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันในปัจจุบัน ถนนสาทร กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2550

ผู้วิจัยเห็นว่า ในปัจจุบันการเกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลต่อวิถีชีวิตในด้านสังคมเป็นอย่างมาก เช่น การสูญหายของศิลปะและวัฒนธรรม ได้แก่ การเล่นร้องเพลงเรือ ศิลปะและช่างฝีมือการต่อเรือและอื่นๆ โดยเฉพาะการสูญหายของศิลปะและช่างฝีมือการต่อเรือพื้นบ้านไม่ได้มีการถ่ายทอดความรู้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา หากผู้มีความรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรมในการทำเรือพื้นบ้านต้องสูญหายไปก็จะทำให้ความรู้ดังกล่าวสูญหายไปด้วย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ทำการศึกษารจัดการความรู้เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้านในภาคกลาง มีแนวคิดว่าจะมีวิธีการใดที่จะบริหารจัดการกับความรู้และถ่ายทอดวิชาที่เกี่ยวข้องกับเรือต่อพื้นบ้านในภาคกลางให้เป็นแบบแผน เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของศิลปะและวัฒนธรรม โดยผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ผู้คนและชุมชนที่อยู่ริมแม่น้ำลำคลองที่ตลาดหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดอยุธยา คลองดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และบริเวณพื้นที่ตลาดริมน้ำโบราณบางพลี อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

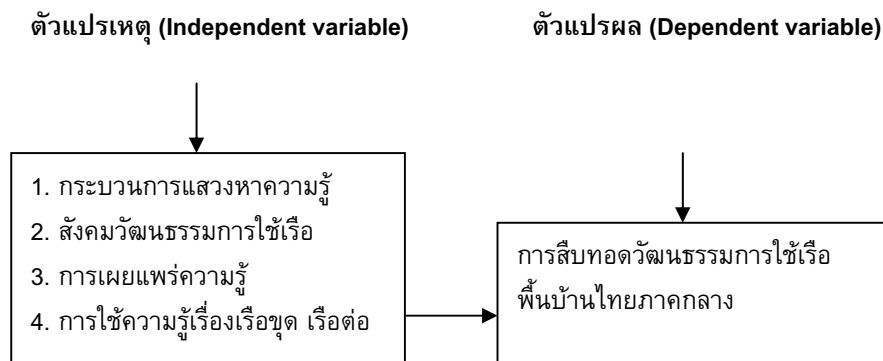
วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาสภาพแวดล้อมวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำทั้งทางกายภาพและวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้าน
2. ศึกษาวัฒนธรรมและศิลปะการใช้เรือพื้นบ้าน
3. ศึกษาสภาพการสืบทอดความรู้การต่อเรือพื้นบ้าน
4. ศึกษาแนวทางการจัดการความรู้เพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้าน
5. เสนอแนวทางการจัดการความรู้เพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้าน

ขอบเขตการศึกษา

1. พื้นที่ศึกษาการศึกษาการจัดการความรู้วิถีชีวิตชุมชนริมน้ำในการใช้เรือพื้นบ้าน ได้กำหนดพื้นที่ศึกษาที่มีการทำกิจกรรมทางเรือ ได้แก่ บริเวณตลาดหัวรอ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คลองดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และบริเวณพื้นที่ตลาดริมน้ำโบราณบางพลี อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยขนาดของพื้นที่ศึกษาแต่ละแห่งอยู่ในรัศมี 1 กิโลเมตร (ตามแนวริมแม่น้ำลำคลองเหตุผลเพราะว่าชุมชนมีการใช้กิจกรรมเรือพื้นบ้านมากในชุมชนนั้น) โดยกำหนดวัตถุประสงค์เป็นหลัก

2. ได้ศึกษาปัจจัยที่เป็นผลกระทบต่อการสืบทอดความรู้ ซึ่งได้กำหนดตัวแปรดังนี้

ภาพที่ 3 แสดงกรอบความคิดของตัวแปรที่ศึกษา
ที่มา: จากการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงสภาพปัญหาการสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้านในภาคกลางจากอดีตและปัจจุบัน
2. ได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมการใช้เรือซุดและเรือต่อพื้นบ้านในภาคกลาง
3. เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาความรู้เกี่ยวกับการใช้เรือพื้นบ้าน
4. สามารถใช้เป็นแนวทางจัดการความรู้เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้านในภาคกลางและเป็นแนวทางการจัดการความรู้ทางการศึกษาในอนาคตได้ ให้มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้านและมีการสืบทอดต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิควิธีการของระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสังเกตร่วม (Document research) และการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical research) ใช้ระยะเวลาการวิจัย 1 ปี 3 เดือน (มกราคม 2551- มีนาคม 2552)

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการความรู้เพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้านไทยภาคกลางเป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพเป็นหลัก (Qualitative research) และมีการผสมผสานรูปแบบของการวิจัยเชิงเอกสาร (Documents research) วิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical research) ลักษณะของการวิจัยมีดังนี้

1. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research)

ได้ทำการศึกษาเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวกับความเป็นมาของการสร้างเรือ การใช้งานของเรือพื้นบ้านซึ่งเป็นวัฒนธรรมและเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมาแต่โบราณ ได้ศึกษาเอกสารทางวิชาการ บทความ งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแหล่งข้อมูลที่ทำให้การค้นคว้า มีดังนี้

- 1) หอสมุดแห่งชาติ เรื่อง ซากเรือโบราณ
- 2) เอกสารจากมหาวิทยาลัยศิลปากร เรื่องซากเรือโบราณ
- 3) ข้อมูลประกอบการศึกษาจากพิพิธภัณฑ์เรือไทยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4) ข้อมูลจากหอสมุดแห่งชาติ เรื่อง
ความรู้เรื่องพื้นบ้านภาคกลาง

5) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง
การต่อเรือไม้ในประเทศไทย

2. การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical research)

เป็นการวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่
ประยุกต์มาจากวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อศึกษา
ข้อเท็จจริงของปรากฏการณ์เรื่องราวต่างๆ ที่เกิด
ขึ้นในอดีตอันจะนำไปสู่ความเข้าใจในความสัมพันธ์
ระหว่างบุคคล เหตุการณ์ และสถานที่ของเรือ เช่น
เรื่องการจัดการความรู้เพื่อการสืบทอดวัฒนธรรม
เรือต่อพื้นบ้านไทยภาคกลาง ผลจากการวิจัยทาง
ประวัติศาสตร์จะนำมาสู่การเข้าใจปรากฏการณ์
ในปัจจุบันรวมถึงสามารถพยากรณ์ปรากฏการณ์
ในอนาคตได้ด้วย ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิง
ประวัติศาสตร์ ข้อมูลที่ศึกษาเป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นเอง
และเกิดขึ้นแล้วในอดีต ผู้วิจัยควบคุมไม่ได้ ลักษณะ
ของการศึกษาเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ผู้อื่นทำไว้
ข้อมูลที่จำเป็นของการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ คือ
ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ การตรวจสอบ
ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ด้วยการวิพากษ์วิจารณ์ข้อมูล
ซึ่งประกอบด้วยการวิจารณ์ภายนอกและการ
วิจารณ์ภายใน [4]

3. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพจะเน้น
กระบวนการแบบมีส่วนร่วมของประชากรศึกษา
ในเรื่องการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ
ความรู้เพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้าน
ในภาคกลาง การเลือกประชากรศึกษาและกลุ่ม
ตัวอย่างเป็นแบบเจาะจงเฉพาะผู้มีความรู้ และ
วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องในเรื่องวัฒนธรรมเรือพื้นบ้าน
ได้แก่ ผู้ที่มีอาชีพต่อเรือพื้นบ้าน นักวิชาการที่มี

ความรู้เกี่ยวกับเรือพื้นบ้าน และผู้ใช้เรือพื้นบ้าน
ดำเนินกิจกรรมค้าขายต่างๆ สำหรับพื้นที่ศึกษา
ได้กำหนดพื้นที่ที่มีกิจกรรมการใช้เรือ ได้แก่ ชุมชน
ตลาดหัวรอ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา ชุมชนตลาดน้ำคลองดำเนินสะดวก
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ชุมชนตลาดน้ำ
อัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
และชุมชนตลาดริมน้ำโบราณ อำเภอบางพลี จังหวัด
สมุทรปราการ

3.2 วิธีการสังเกต ผู้วิจัยใช้การสังเกต
แบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation)
โดยเข้าไปสังเกตเหตุการณ์ต่างๆ ในชุมชนในฐานะ
ของนักวิจัยโดยตรง เป็นการสังเกตแบบอยู่นอก
คือ ไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรมที่ทำอยู่มักใช้ในกรณี
ที่ไม่ต้องการให้ผู้ถูกสังเกตรู้สึกถูกรบกวนจาก
ตัวผู้สังเกต เช่น ในการสังเกตการณ์การต่อเรือ,
ขณะช่างกำลังสอนการซ่อมและการดูแลรักษาเรือ
ให้บุคคลอื่น ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้

3.3 ประเด็นของการสังเกต ได้แก่

3.3.1 การดำเนินชีวิตประจำวัน
ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับผลของการใช้เรือ และการ
สืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือต่อพื้นบ้าน

3.3.2 ความหมายของพฤติกรรม
ที่ชุมชนแสดงออกอันเกี่ยวเนื่องกับการสืบทอด
วัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้าน

3.3.3 สภาพสังคมของแต่ละ
ชุมชน

3.3.4 สำนวนจำนวนเรือที่ใช้ใน
พื้นที่ศึกษาโดยการนับจำนวนประเภทของเรือและ
วัตถุประสงค์ของการใช้เรือที่ทำกิจกรรมในพื้นที่
บริเวณชุมชนที่กำหนด และดำเนินการนับจำนวน
และประเภทของเรือทุกๆ 30 นาที และเมื่อเสร็จสิ้น
ระยะเวลาการสำรวจจะใช้ช่วงเวลาที่มียานเรือ
มากที่สุดเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นการสัมภาษณ์
กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความเห็นเรื่องการใช้เรือ
พื้นบ้าน แบ่งเป็น 3 ส่วนด้วยกันมีดังนี้

ส่วนที่ 1 สัมภาษณ์ความเห็นผู้ที่มีอาชีพ
ต่อเรือพื้นบ้าน

ส่วนที่ 2 สัมภาษณ์ความเห็นนักวิชาการ
ที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมเรือพื้นบ้าน

ส่วนที่ 3 สัมภาษณ์ความเห็นผู้ใช้เรือ
พื้นบ้านที่ค้าขายทางน้ำ เช่น กว๋ยเตี่ยว กาแพ
ขนมหวานและขายส่งของชำต่างๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลที่ทำกรจัดเก็บนั้นได้จาก
แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ เรื่องราวต่างๆ ที่เป็น
ประจักษ์พยานอันแท้จริงซึ่งได้จากแหล่งข้อมูลของ
เรื่องราวต่างๆ เหล่านั้น ผู้วิจัยที่อยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ
เป็นผู้รวบรวมขึ้น มีดังนี้

1.1 เอกสาร (Documents) เรื่องราว
ต่างๆ ที่รวบรวมไว้ เอกสารทางวิชาการ บทความ
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและงานวิจัย

1.2 การให้คำสัมภาษณ์ของผู้ที่
เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ (Oral testimony)

2. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากเรื่อง
ราวต่างๆ ที่ผู้รวบรวมไม่ได้เห็นเหตุการณ์จริง
แต่อาจได้รับคำบอกเล่าจากผู้สังเกตการณ์นั้นอีกต่อ
หนึ่ง ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ ได้แก่ ตำราทาง
ประวัติศาสตร์ทางเรือและสารานุกรม (History
text books and encyclopedia) การเก็บข้อมูล
โดยการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์และ
การสังเกต

3. การจัดเก็บข้อมูลสภาพแวดล้อมของ
พื้นที่ศึกษา ได้แก่ การเก็บข้อมูลด้านสภาพกายภาพ
และพฤติกรรมของผู้อยู่อาศัยในชุมชนพื้นที่ศึกษา
การเก็บข้อมูลด้านสภาพกายภาพ ได้แก่ การศึกษา
เกี่ยวกับสภาพแม่น้ำลำคลอง ที่อยู่อาศัยและวิถีชีวิต

ของคนในชุมชนในอดีตและปัจจุบันมีการ
เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และมีปัจจัยด้านใดที่มี
ผลกระทบทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ส่วนการเก็บ
ข้อมูลด้านพฤติกรรมของผู้ที่อาศัยอยู่ชุมชนพื้นที่
ศึกษาเป็นการศึกษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรม
ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เรือพื้นบ้าน และปัจจัยที่มีผล
ต่อความจำเป็นในการใช้เรือ

4. การจัดเก็บข้อมูลด้านสภาพของ
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ
ศาสนา ความสัมพันธ์ในครอบครัว

5. การจัดเก็บข้อมูลด้านความเห็น
การจัดการความรู้เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมเรือพื้นบ้าน
ในภาคกลาง โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่
ศึกษาแต่ละแห่ง ได้แก่ ผู้ที่มีอาชีพต่อเรือพื้นบ้าน
นักวิชาการที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมเรือพื้นบ้าน
และผู้ใช้เรือพื้นบ้านทำกิจกรรมค้าขายต่างๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเป็นวิธีการ
หาความหมายที่แท้จริงจากการตีความข้อมูล
ในหลากหลายลักษณะ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก,
การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และการลงพื้นที่
เพื่อเข้าถึงความรู้และความหมายที่แท้จริง
การวิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก คือ การ
สนทนาเจาะจงกับกลุ่มตัวอย่างผู้มีอาชีพต่อเรือ
นักวิชาการที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม เรือ และ
ผู้ใช้เรือทำกิจกรรมค้าขาย, การเดินทาง ในพื้นที่
ศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีการ ได้แก่ วิเคราะห์เนื้อหา
(Content Analysis) วิธีการอุปนัย (Inductive
Method) และวิธีการนิรนัย (Deductive Method)
และทำการเปรียบเทียบเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของ
ข้อมูล เช่น

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารเป็นการ
วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารด้วยลักษณะการตีความ

โดยเปรียบเทียบ ตรวจสอบหลักฐานอื่นและนำมา
เรียบเรียง การตีความข้อมูล (interpretation)
ความหมายออกมาจากข้อมูลที่มีอยู่เป็นการ
ทำความเข้าใจว่าข้อมูลบอกอะไรแก่เราบ้าง โดย
ปกติเมื่อเราได้ข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาเรามักรับรู้
หรือทำความเข้าใจได้ในระดับที่ความหมาย
ภายนอกของข้อมูลนั้นบ่งบอก นั่นคือรับรู้สิ่งที่
ข้อเท็จจริง เช่น เมื่อมีนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ
เรื่องเรืออธิบายให้ผู้วิจัยฟังในการสัมภาษณ์ว่า
เขาใช้วิธีการผลิตเรือโดยใช้เทคโนโลยีที่
ทันสมัยเพื่อให้ชาวบ้านที่มีเรือใช้อย่างไร โดยเฉพาะ
ที่เป็นที่นิยมมาก ชาวบ้านก็จะตรวจสอบเกี่ยวกับ
เทคโนโลยีที่จะผลิตเรือ เพื่ออยากรู้อย่างที่ทันสมัย
และรวดเร็วลดเวลาจริงหรือเปล่า มีอะไรมาทดแทน
ให้กับชาวบ้านได้บ้างถ้าไม่ใช้เทคโนโลยี จึงต้องหา
ความหมายที่แท้จริง การใช้เทคโนโลยีเพื่อประโยชน์
ของชาวบ้าน วิธีการที่ผู้วิจัยแสวงหาความหมาย
ชั้นลึกของเทคโนโลยีนี้เองที่เรียกว่าการตีความข้อมูล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อม
เป็นการวิเคราะห์จากการสังเกตที่มีการใช้เรือ สังเกต
ชีวิตคนใช้เรือ สังเกตซากหักพังของเรือ เพื่อดูว่า
รูปแบบที่ใช้ในอดีตเป็นอย่างไรเพื่อเทียบกับปัจจุบัน
การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม

3. การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพของ
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ
ศาสนา ความสัมพันธ์ในครอบครัว

4. การวิเคราะห์ข้อมูลความเห็นจากกลุ่ม
ตัวอย่าง เป็นการวิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์โดย
การสนทนาเจาะจงกับกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่อเรือ
นักวิชาการที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมเรือ และ
ผู้ใช้เรือทำกิจกรรมในพื้นที่ศึกษา ด้วยวิธีการ
วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิธีการอุปนัย
(Inductive Method) และวิธีการนिरนัย (Deductive

Method) และทำการเปรียบเทียบเชื่อมโยงความ
สัมพันธ์ของข้อมูล

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพแวดล้อมวิถีชีวิตชุมชน
ริมน้ำในสภาพของผู้ใช้เรือด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 แห่ง
ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับการเกิด
กิจกรรมการใช้เรือพื้นบ้านในแต่ละพื้นที่มีความ
แตกต่างกันออกไป เนื่องจากในแต่ละพื้นที่มีการ
ดำเนินวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน โดยพื้นที่ชุมชนตลาด
น้ำดำเนินสะดวก ตลาดน้ำอัมพวา จะประกอบ
อาชีพทำสวนผลไม้ ประกอบกับที่ตั้งของบ้านพัก
อาศัยอยู่ตามแนวริมคลองและแม่น้ำ จึงทำให้เกิด
การใช้เรือทำกิจกรรม ส่วนพื้นที่ชุมชนตลาดหัวรอ
และตลาดโบราณบางพลี ตั้งอยู่ในพื้นที่พาณิชย์กรรม
การคมนาคมส่วนใหญ่จะใช้รถยนต์เป็นพาหนะ
ในเดินทาง ประเภทเรือที่ใช้ในพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 แห่ง
พบประเภทเรือพื้นบ้านที่ใช้ทำกิจกรรมมีดังนี้
เรือสำปั้น เรือสำปั้นเพียว เรือปาย เรือบด และ
เรืออีแปะ

1.1 พื้นที่ชุมชนตลาดหัวรอมีการใช้
เรือทำกิจกรรมค่อนข้างน้อย เรือที่ใช้ส่วนใหญ่เป็น
เรือสำปั้นใช้ทำกิจกรรมทางด้านค้าขาย

1.2 พื้นที่ชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก
และตลาดน้ำอัมพวา มีการใช้เรือทำกิจกรรมทาง
ด้านค้าขายมากที่สุด และเรือที่ใช้ส่วนใหญ่เป็น
เรือสำปั้นมากที่สุด รองลงมาเป็นเรืออีแปะ
สำปั้นเพียว ตามลำดับ ส่วนเรือปายและเรือบด
พบน้อยมาก และจะใช้ในกิจกรรมอื่นๆ นอกจากนี้
เรืออีแปะยังใช้เป็นเรือนำเที่ยวอีกด้วย

1.3 พื้นที่ชุมชนตลาดโบราณบางพลี
มีการใช้เรือทำกิจกรรมน้อยที่สุด เนื่องจากพื้นที่มี
การพัฒนาทางด้านพาณิชย์กรรม ทำให้วิถีชีวิตของ
ชุมชนเปลี่ยนไปจึงไม่ค่อยมีการใช้เรือพื้นบ้านมากนัก

จากการเปรียบเทียบจำนวนและประเภทการใช้เรือพบว่า พื้นที่ชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวกมีการใช้เรือในการทำกิจกรรมมากที่สุด ซึ่งมีจำนวนถึง 318 ลำ คิดเป็นร้อยละ 67.4 ของเรือในพื้นที่

ศึกษาทั้ง 4 แห่ง รองลงมาเป็นพื้นที่ตลาดน้ำอัมพวา และตลาดหัวรอ มีจำนวน 124 ลำ และ 23 ลำ คิดเป็นร้อยละ 26.3 และ 4.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบจำนวนการใช้เรือของแต่ละพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 พื้นที่ที่ศึกษา

ลำดับ	พื้นที่ศึกษา	จำนวนและประเภทเรือ					รวม	ร้อยละ	หมายเหตุ
		สำปั้น	สำปั้นี่	ปีาบ	บด	อีแปะ			
1.	ตลาดหัวรอ	11	5	5	1	1	23	4.9	จับสัตว์น้ำ
2.	ตลาดน้ำอัมพวา	78	13	6	3	24	124	26.3	
3.	ตลาดน้ำดำเนินสะดวก	217	35	16	5	45	318	67.4	
4.	ตลาดโบราณบางพลี	7	-	-	-	-	7	1.5	
		รวม					472		

ที่มา: จากการวิจัย พ.ศ. 2551

1.4 จากการสำรวจเปรียบเทียบจำนวนเรือใช้ในแต่ละพื้นที่ศึกษา พบว่า การต่อเรือที่พบจากการเก็บข้อมูล สัมภาษณ์ และสังเกตลักษณะการต่อเรือพื้นบ้านของไทยภาคกลางจะมีลักษณะเหมือนกันหมด เช่น การวางกระดูก การวางกง การใช้ไม้ทวนหัวทวนท้าย จะมีลักษณะคล้ายกันหมด ไม้ส่วนใหญ่ที่ใช้กันเป็นไม้ตะเคียน ไม้ยาง ไม้ประดู่ ไม้สัก แต่ที่นิยมมากที่สุดคือ ไม้ตะเคียนเพราะเป็นไม้ที่ทนต่อสภาพแวดล้อมดินฟ้าอากาศ ส่วนวัสดุอุปกรณ์อดีตและปัจจุบันที่ยังมีการใช้อยู่ คือ การยาแนวหลังจากการต่อเรือเสร็จแล้ว ต้องใช้ชัน ปูนแดงและน้ำมันยาง ผสมเข้าด้วยกัน ส่วนหมันมีลักษณะเป็นเส้นเชือก ใช้อุดร่องเรือแล้วใช้วัสดุที่ผสมแล้วดังกล่าวอุดและทาตามส่วนการติดราคารการต่อเรือพื้นบ้าน คิดความยาวและความกว้างเป็นศอก ส่วนความลึกคิดเป็นคืบ วิธีการพายใช้คำเรียกอยู่ 2 คำ คือ “คัด” กับ “วาด” คำว่า คัด เป็นการกอดด้ามพายลงจะเรียกว่าเอาพายงัดกับข้างเรือก็ได้ คัดทางด้านซ้ายหัวเรือ

ก็หันไปทางด้านซ้าย ถ้าคัดไปทางด้านขวาหัวเรือก็จะหันไปทางด้านขวา ส่วนคำว่าวาด หมายถึงขณะที่จุ่มพายลงไปในน้ำเขาจะบิดใบพายเล็กน้อยเมื่อต้องการวาดให้เรือเข้าตลิ่ง [3]

ส่วนวิธีการหัดพายก็เหมือนการหัดถีบจักรยานสองล้อ ถ้าประคองตัวไม่เป็นท่าเอาคดไปคดมาเรือก็ล้ม ความจริงพายหรือไม้พายนอกจากจะใช้พยุ่น้ำให้เรือแล่นไปแล้ว ยังช่วยพยุ่น้ำไม่ให้เรือล่มได้อีกด้วย คนที่หัดพายใหม่ๆ มักจะจุ่มพายไปในน้ำมากเกินไปทำให้เรือหันไปหันมาไม่ตรงทิศถ้าเห็นเรือโคลงก็ใช้ไม้พายแตะน้ำไว้ ก็จะช่วยพยุ่น้ำไม่ให้เรือโคลงได้หรือจมน้ำ

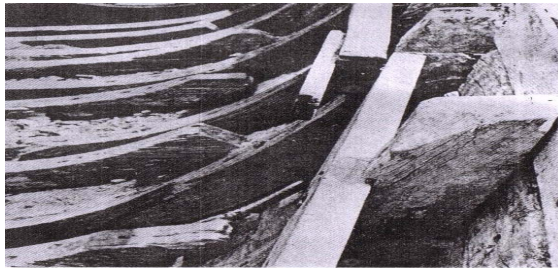
ส่วนพื้นที่ตลาดน้ำคลองดำเนินสะดวกมีการใช้เรือทำกิจกรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.4 ของจำนวนเรือทั้งหมดรองลงมาเป็นตลาดน้ำอัมพวา คิดเป็นร้อยละ 26.3 ส่วนชุมชนตลาดหัวรอและตลาดโบราณบางพลีคิดเป็นร้อยละ 4.9 และ 1.5 ตามลำดับ

1.5 จากการศึกษาพบว่ามีการต่อเรือ
พื้นบ้านเพียงสองแห่งเท่านั้น ได้แก่ จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา และอำเภออัมพวา จังหวัด
สมุทรสงคราม โครงสร้างของเรือพื้นบ้านที่สำคัญ
มีดังนี้

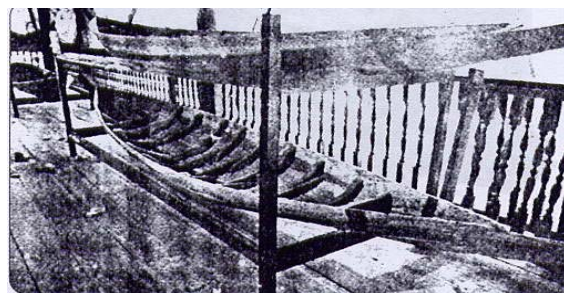
1) กระจุกงู ทำด้วยไม้กระดานที่หนา
กว่าไม้ตัวเรือ มีความยาวตลอดจากหัวเรือถึงท้ายเรือ
ซึ่งเป็นส่วนที่มีความสำคัญที่สุดของโครงสร้างเรือ

2) กง คือ ไม้กระดานที่วางไว้บน
กระจุกงูตามแนวขวาง ขนาดของเรือจะใหญ่หรือ
เล็กขึ้นอยู่กับความกว้าง กง ถ้าต้องการให้เรือมี
ขนาดใหญ่จะต้องทำการวางกงให้กว้าง หากต้องการ
ให้เรือมีขนาดเล็กจะต้องทำการวางกงให้มีระยะแคบ

3) ทวนหัวและทวนท้าย ทำด้วยแผ่น
กระดานลนไฟให้อ่อน ดัดโค้งตามลักษณะของ
เรือแต่ละชนิด ช่างจะปาดทวนหัวเรือให้เป็นรูป
สามเหลี่ยม เพื่อให้เรือสามารถแหวกน้ำในขณะพาย
ได้เร็วขึ้น ส่วนท้ายเรือจะเป็นรูปป้าน

ภาพที่ 4

ภาพที่ 5

ภาพที่ 4 และ 5 กงเรือทำด้วยไม้ท่อนหนา
ทำเป็นรูปโค้งเป็นโครงสร้างให้กระดานยึดเกาะ
เป็นรูปเรือ ตรงกลางของกงเรือยึดติดกับกระจุกงู
กงจะไม่ยาวสูงขึ้นไปจนถึงกราบเรือแต่จะมีกง
อีกแบบหนึ่งเรียกกันว่า “กงค้ำ” วางสลับกับกง
ที่ติดกับกระจุกงู กงค้ำจะสูงขึ้นไปถึงกราบเรือ
และบนหัวกงเรือค้ำนี้เองที่เป็นที่วางกระดานเลียบ
ที่มา: พิพิธภัณฑสถานเรือพื้นบ้าน มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ราชนครินทร์ พ.ศ. 2550

2. สถานภาพประชากรกลุ่มตัวอย่าง ผู้ที่มี
อาชีพต่อเรือพื้นบ้านนั้นจะมีอายุตั้งแต่ 45 ปี ขึ้นไป
และเป็นเพศชายทั้งหมด โดยกลุ่มตัวอย่างจะมี
ระดับการศึกษาไม่สูง คือ อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา
เนื่องจากในอดีตระบบการศึกษาไม่มีภาคบังคับ
ระดับการเรียน นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างจะนับถือ
ศาสนาพุทธ ด้านสถานภาพส่วนใหญ่จะเป็น
หัวหน้าครอบครัว การดำเนินวิถีชีวิตของชุมชนของ
แต่ละพื้นที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางเรือ
ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้
ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น

2.1 ความเห็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง
เกี่ยวกับการจัดการความรู้การสืบทอดวัฒนธรรม
การใช้เรือพื้นบ้าน

2.1.1 วัฒนธรรมและศิลปะการ
ใช้เรือพื้นบ้านในภาคกลาง [3]

- วิถีชีวิตของชุมชน กิจกรรมการ
ใช้เรือในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับ
สภาพแวดล้อมของชุมชน บางพื้นที่ที่มีความเจริญ
ทางด้านคมนาคมอาจไม่มีความจำเป็นต้องใช้เรือ
เป็นพาหนะในการเดินทาง บางพื้นที่ตั้งบ้านเรือน
อยู่ตามแนวแม่น้ำลำคลองและประกอบอาชีพทำไร่
ทำสวน หรือค้าขายโดยใช้เรือเป็นพาหนะ ดังนั้น
เรือยังมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่
ดังกล่าว

- พิธีกรรมที่เกี่ยวกับเรือพื้นบ้าน จะพบได้ที่อยู่ต่อเรือเท่านั้น เช่น ก่อนการต่อเรือจะทำพิธีไหว้ขอน จะทำการไหว้ในวันพฤหัสบดี ซึ่งเป็นวันครู พิธีวางกระดูกงู พิธีไหว้แม่ย่านาง การประกอบพิธีกรรมเรือนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความสุข ความปลอดภัย และความเจริญรุ่งเรือง

2.1.2 สภาพการสืบทอดความรู้เกี่ยวกับเรือพื้นบ้านในภาคกลาง การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวิธีการต่อเรือ วิธีการซ่อมเรือ วัสดุที่ใช้ทั้งการต่อและซ่อมเรือรวมถึงพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรือ ไม่มีการจัดทำเป็นเอกสารหรือตำราไว้สำหรับการเรียนรู้ การถ่ายทอดเป็นลักษณะการบอกกล่าวและการจดจำ การได้เห็น ได้ทำบ่อยๆ ครั้ง จึงเกิดความเชี่ยวชาญและชำนาญเอง ส่วนใหญ่ การถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวทำในลักษณะถ่ายทอดให้กับผู้ที่เป็นผู้ช่วยและการถ่ายทอดให้กับเครือญาติ

2.1.3 กระบวนการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้าน

- ต้องสร้างกระบวนการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมเรือพื้นบ้านว่าควรจะมีเรียงลำดับความสำคัญก่อนที่จะเริ่มศึกษา ดังนั้น เห็นว่าควรที่จะเริ่มศึกษาที่รากเหง้าหรือที่มาและพัฒนาการของเรือ ส่วนทางด้านศิลปะของการทำเรือต่อพื้นบ้านเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญ ซึ่งจะต้องศึกษารายละเอียดส่วนประกอบต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบของเรือรวมถึงวิธีการซ่อมบำรุง

2.1.4 สังคมและวัฒนธรรมมีผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมเรือพื้นบ้าน

- สังคมและวัฒนธรรมมีผลกับการสืบทอดวัฒนธรรมเรือต่อพื้นบ้าน ความเจริญด้านเทคโนโลยี ซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย การมีถนนตัดเข้าพื้นที่ชุมชน เป็นสิ่งที่ดีทำให้ชีวิตความเป็นอยู่และการเดินทางมีความ

สะดวกขึ้น แต่ก็มีผลกระทบในด้านลบต่อผู้ใช้วิถีชีวิตวัฒนธรรมทางเรือ เช่น การเปลี่ยนจากการใช้เรือมาใช้รถเป็นพาหนะในการเดินทางแทนการใช้รถบรรทุกพืชผลแทนเรือ เป็นต้น และจากปัญหาและสาเหตุดังกล่าวมีผลต่อผู้มีอาชีพต่อเรือพื้นบ้าน

2.1.5 การเผยแพร่ความรู้วัฒนธรรมเรือพื้นบ้านทำให้เกิดการสืบทอด

- กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การนำความรู้เรื่องเรือชุดและเรือต่อพื้นบ้านไปเผยแพร่ ไม่ว่าจะในทางปฏิบัติหรือทางวิชาการ จะทำให้เกิดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของศิลปะการทำเรือพื้นบ้านและรวมถึงวัฒนธรรมทางเรือที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำ นอกจากนั้นเป็นการให้ความกระจ่างและข้อเท็จจริงของเรือพื้นบ้านไทยภาคกลาง

2.1.5.1 แนวทางการใช้ความรู้วัฒนธรรมเรือพื้นบ้านเพื่อการสืบทอด

ใช้ในด้านการศึกษาสามารถกำหนดเป็นหลักสูตรระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่น เพื่อให้เยาวชนในท้องถิ่นตระหนักถึงความสำคัญของอัตลักษณ์ของท้องถิ่นของตน การบรรจุความรู้ในหลักสูตร โดยใช้วิทยากรที่เป็นผู้มีปัญญาชาวบ้านจะทำให้เกิดกระบวนการสืบทอดอย่างยั่งยืนให้มีการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยกำหนดเนื้อหาตั้งแต่ประวัติความเป็นมา ลักษณะการใช้งาน แต่ประเภท วิธีการต่อเรือ การซ่อมเรือ และวัสดุที่ใช้ซ่อมเรือ ทั้งนี้รวมถึงพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรือ การจัดทำพิพิธภัณฑ์เรือพื้นบ้านเพื่อเป็นสถานที่ศึกษาข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเรือพื้นบ้าน ใช้ความรู้ในการเผยแพร่ เช่น นำความรู้เรื่องการต่อเรือพื้นบ้านเผยแพร่ ซึ่งทำได้โดยจัดทำเป็นเอกสารทางวิชาการ

2.1.5.2 แนวทางการจัดการ ด้านการท่องเที่ยวเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมเรือพื้น บ้านไทยภาคกลาง

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็น
อีกแนวทางหนึ่งที่จะฟื้นฟูวัฒนธรรมทางเรือให้มี
ความยั่งยืนเนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรม
นันทนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่าง
ที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปในท้องถิ่นการนำเรือ
พื้นบ้านเข้ามาโดยใช้หลักการจัดการ อีกทั้งยังทำให้
เกิดผลทางจิตวิทยา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม
และสภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืน [7]

สรุปและอภิปรายผล

1. การศึกษาสภาพแวดล้อมพื้นที่ศึกษา

การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และ
เทคโนโลยีเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบทำให้เกิด
การเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมผู้ใช้เรือ
แต่การเปลี่ยนแปลงนั้นจะมีผลกระทบมากหรือน้อย
นั้นขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่และการใช้ประโยชน์ของที่ดิน
เช่น พื้นที่อยู่อาศัยผสมกับพาณิชยกรรม ประกอบ
กับมีความเจริญทางด้านโครงข่ายการคมนาคมทาง
บก ทำให้การใช้รถยนต์เข้ามามีบทบาทแทน

2. วัฒนธรรมและศิลปะการทำเรือพื้นบ้าน

พื้นที่ที่ศึกษาอาจได้รับผลกระทบต่อ
การพัฒนาบ้าง แต่ก็ยังมีปัจจัยที่เกื้อหนุนให้เกิด
การสืบทอดวัฒนธรรมทางเรือ เช่น ชุมชนตลาดน้ำ
อัมพวาตลาดน้ำคลองดำเนินสะดวกที่ยังมีวัฒนธรรม
ที่ตั้งของชุมชนอยู่ริมแม่น้ำลำคลอง การมีตลาดน้ำ
ที่เป็นศูนย์กลางการค้า การใช้แม่น้ำลำคลองเป็น
เส้นทางค้าขาย

3. สภาพการสืบทอดความรู้วัฒนธรรมเรือ พื้นบ้าน

วิธีการถ่ายทอดความรู้วัฒนธรรมการ
ใช้เรือ การต่อเรือพื้นบ้านและด้านพิธีกรรม เป็น

ลักษณะการบอกกล่าว การจดจำ การได้เห็น
สำหรับการถ่ายทอดความรู้นั้นจะเป็นในลักษณะ
ช่างถ่ายทอดให้ผู้ช่วยช่าง เครื่องมือและผู้ที่อยู่ใกล้ชิด
แสดงว่า ความรู้สะสมที่ตัวบุคคล (ผู้เชี่ยวชาญ) ที่มี
ประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้ นับเป็นการ
ศึกษานอกระบบ ยังขาดการบริหารจัดการให้ชัดเจน
เช่น การบันทึก การจัดทำมาตรฐาน เป็นต้น

4. กระบวนการแสวงหาความรู้เพื่อการ สืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้าน

ความรู้เรื่องเรือพื้นบ้านนั้นมี 2 ประเภท
คือ ความรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านจนกลายเป็น
วัฒนธรรม และเป็นความรู้ที่ต้องอาศัยทักษะ
ประสบการณ์ แต่ยังไม่มีการบริหารจัดการให้
เป็นรูปธรรม (Tacit Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้
ที่ไม่เปิดเผย และความรู้ที่มีอยู่แล้วซึ่งแสดงออก
อย่างชัดเจน (Explicit Knowledge) จึงจำเป็น
ที่จะต้องมีการกำหนดแนวทางหรือขั้นตอนการศึกษา
เพื่อให้เกิดความถูกต้องของข้อมูล

5. สังคมและวัฒนธรรมการใช้เรือมีผลต่อ การสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้านในภาคกลาง

การสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือ
พื้นบ้านให้คงอยู่นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ
เช่น ที่ตั้งของชุมชนอยู่ริมแม่น้ำลำคลอง การมี
ตลาดน้ำที่เป็นศูนย์กลางการค้า สิ่งเหล่านี้ย่อม
ทำให้เกิดกิจกรรมการใช้เรือ ดังนั้น ถ้ามีการ
สนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน
การถ่ายทอด การฟื้นฟู การศึกษาวิจัย

6. การเผยแพร่ความรู้ทำให้เกิดการ สืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้าน

การนำความรู้เรื่องเรือพื้นบ้านไป
เผยแพร่ ไม่ว่าจะในทางปฏิบัติหรือทางวิชาการ จะ
ทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ของศิลปะการทำเรือ
พื้นบ้านและรวมถึงรักษาวัฒนธรรมทางเรือที่
เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำ ให้ความ

กระจำและข้อเท็จจริงในสิ่งที่ยังไม่มีผู้ได้รับรู้

7. การใช้ความรู้เรื่องเรือการสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้านในภาคกลาง

7.1 ในด้านการศึกษา ได้แก่ จัดทำพิพิธภัณฑ์เรือพื้นบ้าน เอกสารทางวิชาการ ตำราเรียน

7.2 ด้านจัดกิจกรรม ได้แก่ การท่องเที่ยว การอนุรักษ์

8. แนวทางการจัดการด้านการท่องเที่ยวเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมเรือพื้นบ้านในภาคกลาง

8.1 จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น การเที่ยวชมวิถีชีวิตของชุมชนทางน้ำ โดยใช้เรือเป็นพาหนะซึ่งเป็นหัวใจในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

8.2 จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเรือ

9. แนวทางการจัดการความรู้เพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้านในภาคกลาง

แนวทางการจัดการความรู้นั้นจะต้องกำหนดเป็นกระบวนการของการศึกษา [5]

- กำหนดในเรื่องของคน ซึ่งเป็นการพิจารณาคุณสมบัติของบุคลากรในด้านความรู้

ความสามารถและสติปัญญา ระดับของบุคลากรจะเป็นระดับบริหาร ระดับปฏิบัติ

- ด้านกระบวนการ เป็นการจัดการในด้านของความรู้ ได้แก่ การจัดหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ซึ่งเป็นการศึกษาและจัดเก็บข้อมูลเพื่อเป็นคลังความรู้สำหรับที่จะศึกษา วิธีการแบ่งปันความรู้ เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ หรือการใช้ความรู้ร่วมกัน

- แนวทางการเผยแพร่ความรู้เป็นการจัดการเกี่ยวกับแนวทางการให้ข้อมูลขององค์กร และวิธีการเข้าถึงข้อมูลขององค์กรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นการนำเครื่องมือที่มีความเหมาะสม

ในการเผยแพร่ การให้ความรู้ที่จะสามารถให้ข้อมูลเข้าถึงกับคนทุกระดับและกว้างไกล

10. จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้สร้างแนวความคิดกระบวนการจัดการความรู้ (Process Knowledge Management) มีดังนี้

- ความรู้ คือ องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้าน เช่น สร้างความรู้ใหม่ๆ ในกระบวนการจัดการความรู้การใช้เรือพื้นบ้านให้มีความเข้มข้นเพื่อไม่ให้สูญหายไปจากองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้

- การแสวงหาความรู้ การศึกษาเก็บรวบรวมจากแหล่งความรู้ เช่น หาความรู้ในสิ่งที่ไม่รู้เพื่อให้เกิดความรู้มากขึ้นในตัวผู้แสวงหาความรู้

- การสร้างความรู้ การนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาสร้างข้อมูลขึ้นใหม่จัดทำเป็นรูปธรรม เช่น สร้างวิทยากรใหม่ จัดเก็บข้อมูลใหม่ๆ เผยแพร่ให้ชุมชนรับรู้ทั่วถึง ควรมีการอบรมเกี่ยวกับเรือพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ใหม่

- การเผยแพร่ความรู้ การใช้แนวทางต่างๆ ในการป้อนข้อมูลข่าวสารแก่กลุ่มเป้าหมาย และสร้างช่องทางในการรับรู้และการตอบรับให้เพิ่มมากขึ้นและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น เช่น ระบบเอกสาร ตำรา และอินเทอร์เน็ต

- การใช้ความรู้ การนำความรู้ไปใช้ให้เกิดในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดการสืบทอด เช่น การสร้างประเพณีให้มีการแข่งขันเรือตามฤดูน้ำมาก การสร้างตลาดน้ำนำไปสู่รายได้ของชุมชนในพื้นที่การนำไปใช้เป็นเรือรับจ้าง

- การรักษาความรู้ เป็นการเลือกใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูล เช่น ระบบคอมพิวเตอร์และการสื่อสารการเลือกใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลที่ทันสมัย สามารถจัดเก็บข้อมูลได้เป็นเวลานานๆ เป็นต้น

- การประเมินผล เป็นการวัดผลความสำเร็จของขบวนการจัดการความรู้ เช่น มีการใช้เรื่อชนิดใดมากและมีการใช้ Website ในแต่ละเดือนมากน้อยอย่างไร เป็นต้น

ภาพที่ 6 แสดงแผนภูมิแนวคิดกระบวนการจัดการความรู้ (Process Knowledge Management)

ที่มา: จากการวิจัย

11. แนวทางการจัดการความรู้จะต้องมีกระบวนการและขั้นตอนการผลิตองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือ เช่น การสร้างความรู้เกี่ยวกับเรือพื้นบ้านแบบยั่งยืน ควรมีผู้นำทำการประสานและการระดมความคิดเห็นร่วมกันทุกเดือน มีกิจกรรมร่วมกัน ต้องมีการวางแผนร่วมกันก่อนการดำเนินงานทุกขั้นตอน สมาชิกกลุ่มจะได้รับรู้และร่วมวางแผนดำเนินงาน การถ่ายทอดองค์ความรู้ ควรเริ่มจากการถ่ายทอดผู้ที่ใกล้ชิดก่อนไม่ว่าจะเป็น บุตร ภรรยาสามี และญาติพี่น้องจะใช้วิธีพูดคุยและค่อยๆ ให้สัมผัสกับงานจริงด้วยการลงพื้นที่จริงดูสภาพแวดล้อมชุมชนที่มีเรือพื้นบ้านจริงจะซึมซับไปเรื่อยๆ ควรมีการถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อแจ้งข่าวสารในชุมชนทราบ

12. ควรมีการจัดการบริหารของชุมชนริมน้ำ

12.1 การจัดการเครือข่ายชุมชนริมน้ำเน้นลักษณะเฉพาะตามความเหมาะสมตามแต่ละท้องถิ่น

12.2 ยึดหลักแนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองอย่างสร้างสรรค์ เช่น การใช้ภูมิปัญญาในการสร้างเรือพื้นบ้าน การผลิตเรือจำลองการสร้างพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้และสืบทอดต่อ เป็นต้น

13. การบริหารงานจะให้ความเป็นอิสระแก่เครือข่ายในแต่ละเขต ซึ่งเป็นลักษณะดังนี้

13.1 การจัดการบริหารงาน ศูนย์ชุมชนริมน้ำจะเป็นเพียงตัวประสานงาน และเป็นแหล่งเผยแพร่ข้อมูล ในการบริหารเครือข่ายนั้นจะเน้นระดับชุมชนริมน้ำที่มีเรือพื้นบ้าน ซึ่งการบริหารระดับท้องถิ่นชุมชนริมน้ำจะจัดการอย่างเป็นอิสระโดยทุกๆ 3 เดือน จะมีการประชุมตัวแทนในระดับชุมชนริมน้ำที่มีเรือในชุมชนนั้นๆ ของท้องถิ่นนั้นเพื่อที่จะเสวนาสรุปผลในการปฏิบัติภายในเครือข่ายในรอบ 3 เดือน

13.2 เน้นการบริหารจัดการกลุ่มในระดับชุมชนที่มีเรือพื้นบ้าน ซึ่งมีลักษณะดังนี้ [6]

13.2.1 มีการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนริมน้ำที่มีเรือพื้นบ้าน

13.2.2 มีการแลกเปลี่ยนความรู้โดยการจัดตั้งเวที โดยมีการปฏิบัติการแข่งขันทำเรือจำลองพื้นบ้าน โดยเชิญผู้รู้เฉพาะแต่ละด้านในเรือข่ายมาให้ความรู้

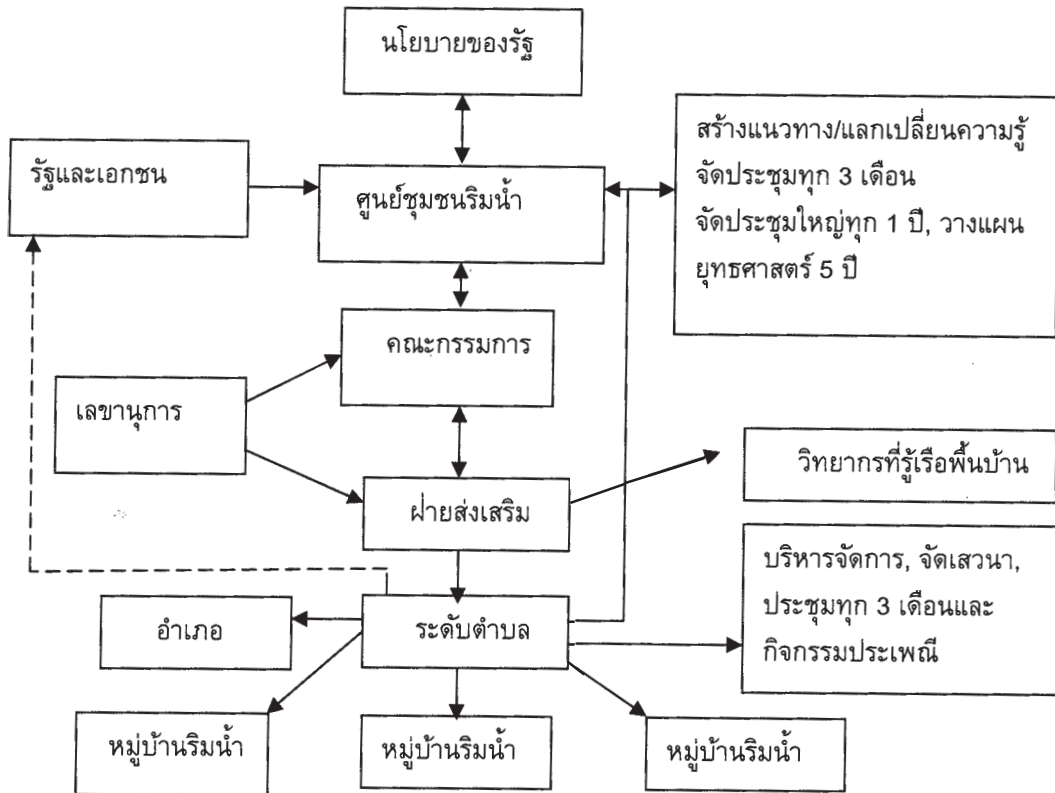
13.2.3 ภายในชุมชนจะมีการจัดตั้งกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น มีประเพณีการแข่งขันเรือ

13.2.4 การจัดเครือข่ายมี

ความยืดหยุ่นสูง เช่น ในตำบลที่มีชุมชนอาจจะตั้ง
 กลุ่มหมู่บ้านริมน้ำโดยมีองค์การบริหารส่วนตำบล
 เป็นผู้ดูแลและเป็นกรรมการดูแลคอยสนับสนุน

13.2.5 องค์การบริหาร

ตำบลจะต้องสร้างเครือข่ายชุมชนที่มีเรือพื้นบ้าน
 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของกลุ่มชนริมน้ำที่มีเรือ
 พื้นบ้านในแต่ละระดับชุมชน และตำบลด้วย ดัง
 แผนภูมิแนวคิดทางการพัฒนา

ภาพที่ 7 แสดงแผนภูมิแนวคิดทางการพัฒนาแบบยั่งยืนในการจัดการความรู้ชุมชนที่มีการใช้เรือพื้นบ้าน
 ที่มา: จากการวิจัย

โอกาสของการสืบทอดการใช้เรือพื้นบ้าน

โอกาสการใช้เรือพื้นบ้านจะยังคงอยู่ต่อไป
 ขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้ [6]

1. วิถีชีวิต ในแต่ละพื้นที่จะมีวิถีที่แตกต่าง
 กัน เช่น ชุมชนตลาดน้ำอัมพวาและชุมชนตลาดน้ำ
 ดำเนินสะดวก จะตั้งบ้านเรือนอยู่ตามแนวริมน้ำ
 ลำคลอง และมีอาชีพทำสวน ค่าขาย โดยส่วนใหญ่
 จะต้องอาศัยเรือเป็นพาหนะ และยังมีตลาดน้ำ

ซึ่งเป็นศูนย์รวมของการค้าขายทางเรือ ดังนั้น
 เรือจึงมีความสำคัญสำหรับการใช้ชีวิตกับน้ำ
 ส่วนชุมชนตลาดหัวรอและตลาดโบราณบางพลี
 มีการใช้เรื่อน้อยลง เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นพื้นที่อยู่
 อาศัย พาณิชยกรรม

2. ปัญหาเศรษฐกิจ ชุมชนตลาดน้ำอัมพวา
 และชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก ส่วนใหญ่มีรายได้
 มั่นคงในการประกอบอาชีพทำไร่ทำสวน ซึ่งค่า

จากชุมชนตลาดหัวรอและตลาดโบราณบางพลี ซึ่งเป็นชุมชนเมืองและมีค่าครองชีพสูง ทำให้มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากการค้าขายในตามแม่น้ำ ลำคลองมาอยู่บนบกแทน และการย้ายถิ่นฐานเพื่อประกอบอาชีพให้มีรายได้พอกับค่าครองชีพ จึงทำให้มีการใช้เรือพื้นบ้านทำกิจกรรมน้อยลง

3. สังคม การย้ายถิ่นฐาน เพื่อการประกอบอาชีพหรือไปศึกษาในสถานที่ต่างถิ่น ทำให้ไม่มีการทำกิจกรรมทางเรือ

4. เทคโนโลยี ในแต่ละพื้นที่ศึกษาจะมีความเจริญทางด้านวัตถุหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่แตกต่างกัน เช่น ชุมชนตลาดหัวรอและตลาดโบราณบางพลีเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในย่านอยู่อาศัยและพาณิชย์กรรม มีโครงข่ายถนนหลายเส้นทาง ดังนั้นการใช้รถยนต์จะมีความสะดวกมากกว่าการใช้เรือ ซึ่งแตกต่างจากชุมชนตลาดน้ำอัมพวาและชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก โดยสภาพพื้นที่ของชุมชนดังกล่าวมีสภาพเป็นสวนบ้านเรือตั้งอยู่ตามแนวแม่น้ำลำคลอง ทำให้ยังมีการใช้วิถีชีวิตอยู่กับน้ำตลอด

5. การแสวงหาความรู้ การสร้างกระบวนการและขั้นตอนที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรือพื้นบ้าน ควรจะเรียงลำดับความสำคัญของการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าลำดับแรก ควรเริ่มศึกษาที่มาและวิวัฒนาการของเรือพื้นบ้าน ลำดับที่สอง ศึกษาเกี่ยวกับศิลปะของการต่อเรือพื้นบ้านได้แก่ รายละเอียดของส่วนประกอบต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบของเรือ รวมถึงวิธีการซ่อมบำรุง รากเหง้าของความรู้หรืออาจศึกษาได้จากแหล่งความรู้ ได้แก่ ชุมชนที่มีกิจกรรมทางเรือ ผู้ใช้เรือ ผู้มีอาชีพต่อเรือ และประการสุดท้าย คือ นักวิชาการที่มีความรู้เกี่ยวกับเรือต่อพื้นบ้าน

6. การสร้างความรู้ ความรู้เกิดได้จากหลากหลายกระบวนการ อาทิ การมุ่งมั่นสร้างสรรค์นวัตกรรม การศึกษาวิจัยจากการที่ “คนที่มีความ

สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ในมิติใหม่ๆ และได้นำเอาองค์ประกอบต่างๆ ของความรู้ที่มีอยู่มารวมกันโดยอาศัยการให้เหตุผลแบบอุปนัย” (จากส่วนย่อยไปหาส่วนรวม) นอกจากนั้นความรู้ที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหา การทำโครงการสาธิต การทดลอง อาจจะเป็นความรู้ที่มีคุณค่าต่อองค์กรมากที่สุดก็เป็นได้ ดังนั้น แนวทางการสร้างความรู้ควรมีกระบวนการและขั้นตอนดังนี้ [5]

- 6.1 การแสวงหาความรู้ (Acquisition)
- 6.2 การสร้างความรู้ (Creation)
- 6.3 การเก็บรักษาความรู้ (preservation)
- 6.4 การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ (Knowledge Transfer and Utilization)
- 6.5 การถ่ายโอนและเผยแพร่ความรู้ (Transfer and Dissemination)

6.6 การใช้ในการตรวจสอบเชิงยืนยัน การแสวงหาความรู้เป็นการรวบรวมความรู้ภายในและภายนอกองค์กร เช่น การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและลงมือปฏิบัติ การเปิดรับข่าวสารจากหลากหลายสื่อ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ อีเมล สื่อสิ่งพิมพ์ บทความโทรทัศน์

การสร้างความรู้เป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต

การเก็บรักษาความรู้ เป็นโครงสร้างและการจัดเก็บความรู้ ควรเป็นระบบที่สามารถค้นหาและส่งมอบได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ คือ การสื่อสารด้วยการเขียนบันทึก รายงาน ข่าวประกาศ และเผยแพร่ความรู้ คือ การรวบรวมความรู้ที่เกี่ยวกับเรือพื้นบ้านจัดทำเป็นคลังความรู้และเผยแพร่เพื่อให้บุคคลทั่วไปที่ต้องการรู้เรื่องเรือพื้นบ้าน หรือต้องการศึกษาเรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ต่อไปเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน

การใช้ในการตรวจสอบเชิงยืนยัน ใช้เป็นเหตุผลในการสนับสนุนหรือยืนยันการตัดสินใจที่กำหนดไว้ล่วงหน้าทำให้แนวนโยบายที่เลือกใช้น้ำหนักและความชอบธรรมยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาแนวทางจัดทำหลักสูตรการเรียนเกี่ยวกับเรือพื้นบ้าน
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับจำนวนเรือและลักษณะต่างๆ ของเรือพื้นบ้านในแต่ละพื้นที่สำหรับเป็นข้อมูลทางสถิติเพื่อประกอบการศึกษา
3. รัฐจะต้องเป็นผู้ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมวัฒนธรรมการใช้เรือ เนื่องจากยังมีพื้นที่ที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เกิดกิจกรรมทางน้ำ ซึ่งภาครัฐมีอำนาจการสนับสนุนในทุกๆ ด้าน
4. แนวคิดกระบวนการจัดการความรู้ Process Knowledge Management เกิดขึ้นจากการศึกษาข้อมูลและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการความรู้เพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้าน

การนำผลไปใช้ประโยชน์

1. การนำผลไปใช้ประโยชน์ในการสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้านไทยภาคกลางขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ที่ตั้งของชุมชนอยู่ริมแม่น้ำลำคลอง การมีตลาดน้ำที่เป็นศูนย์กลางการค้า สิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้เกิดกิจกรรมการใช้เรือ ถ้ามีการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

2. การเผยแพร่ความรู้ทำให้เกิดการสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้าน

การนำความรู้เรื่องเรือพื้นบ้านไปเผยแพร่ ไม่ว่าจะในทางปฏิบัติหรือทางวิชาการจะทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ของศิลปะการทำเรือพื้นบ้านและรวมถึงรักษาวัฒนธรรมทางเรือ

ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำ ให้ความกระจ่างและข้อเท็จจริงในสิ่งที่ยังไม่มีใครรับรู้

3. การใช้ความรู้เรื่องเรือการสืบทอดวัฒนธรรมการใช้เรือพื้นบ้านไทยภาคกลาง

3.1 ด้านการศึกษา ได้แก่ จัดทำพิพิธภัณฑ์เรือพื้นบ้าน เอกสารทางวิชาการ ตำราเรียน

3.2 ด้านจัดกิจกรรม ได้แก่ การท่องเที่ยว การรณรงค์

4. แนวทางการจัดการด้านการท่องเที่ยวเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมเรือพื้นบ้านไทยภาคกลาง

4.1 จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น การเที่ยวชมวิถีชีวิตของชุมชนทางน้ำ โดยใช้เรือเป็นพาหนะซึ่งเป็นหัวใจในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

4.2 จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเรือ

เอกสารอ้างอิง

- [1] ไพฑูรย์ ขาวมาลา. (2530). การต่อเรือไม้ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- [2] จินตนา กระบวนแสง. (2540). เรือ : วิถีชีวิตริมน้ำภาคกลาง. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- [3] ชันญ์ วงษ์วิภาค. (2529). ชุมชนริมน้ำใสภาพแวดล้อมยุคพัฒนา. กรุงเทพฯ: ความรู้คือประทีป.
- [4] นิศา ชูโต. (2548). การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: บริษัท พรินต์โพร จำกัด.
- [5] พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). การจัดการความรู้พื้นฐานและการจัดการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: ธรรมกมลการพิมพ์.
- [6] สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2549). การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- [7] สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. (2550). หัวตะเข้: วิถีชุมชนริมคลอง
ในแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เจ สไมล์ ดีไซน์.